МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКОВИЙ ВІСНИК

УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія

ЕКОНОМІКА

Випуск 17

2005

Редакційна колегія:

Мікловда Василь Петрович - доктор економічних наук, професор, чл.-кор. НАН України, з кафедри економіки, менеджменту та маркетингу, декан еконо факультету Ужгородського національного університету *(редактор)*

Пітюлич Михайло Іванович - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри еко теорії Ужгородського національного університету *(заступник редактора)*

Слава Світлана Степанівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, менедж маркетингу Ужгородського національного університету *(відпо секретар)*

Долішній Мар'ян Іванович - доктор економічних наук, професор, академік НАН України, Інституту регіональних досліджень НАН України

Бойко Микола Миколайович - доктор економічних наук, зовнішній член Академії наук Угорщ професор кафедри економіки, менеджменту та маркетингу Ужгородського національного університету

Лендєл Михайло Андрійович - доктор економічних наук, член-кореспондент Українсько аграрних наук, професор кафедри економіки, менеджменту та м Ужгородського національного університету

Рушак Михайло Юрійович - доктор економічних наук, професор кафедри економіки, ме та маркетингу Ужгородського національного університету

Даньків Йосип Якимович - кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри о аудиту Ужгородського національного університету

Лечига Йосип Йосипович - кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедр Ужгородського національного університету

Рецензенти:

Доктор економічних наук, професор **В.І. Ярема**
Кандидат економічних наук, доцент **С.В. Сембер**

Організаційно-технічна допомога: **Вікторія Медвідь**

Адреса редакції: 88000, м. Ужгород, пл. Народна, 3,
Економічний факультет Ужгородського національного університету
Тел./факс: (03122) 3-23-67, 3-70-30.
Електронна пошта: svitlana@gd.uzhgorod.ua

Видається з 1994 року.
Свідоцтво про державну реєстрацію серія КВ № 7972 від 9 жовтня 2003 року.

Затверджено додатком до постанови президії ВАК України від 9 лютого 2000р., №2-02/2 і в переліку №4 наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дис робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Затверджено вченою радою Ужгородського національного університету, протокол №8 від

© Ужгородський національний університет, 2005
© Підприємство "Ліра", 2005

ЗМІСТ

Розділ 1 **РЕГІОНАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ** 7

Мікловда В.П., Пітюлич М.М., Соханич Ф.Ф.
Організаційно-інституціональні засади регіональної політики сприяння розвитку одноосібного підприємництва 7

Машика Ю. В.
Ефективність використання бюджетних коштів на виконання Програми розвитку малого підприємництва в Закарпатській області в 2002-2004 роках.....14

Лізанець М.В.
Вдосконалення інвестиційної діяльності у розвитку прикордонної і транспортної інфраструктури 21

Староста Н.П.
Удосконалення управління реформованими аграрними підприємствами регіону 27

Слава С.
Тенденції зовнішньоекономічної динаміки Закарпаття в контексті міжнародної економічної інтеграції України.....34

Газуда М.В.
Відродження сільського господарства регіону в контексті реалізації ідеї сталого розвитку 44

Романович Р.А.
Регіональні аспекти господарського використання та охорони земель у Закарпатській області 52

Гуменюк Ю.П.
Роль рекреаційно-туристичної сфери у пізнанні історичного минулого України 59

Розділ 2 **МАКРОЕКОНОМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ**.....64

Ерфан Є.А., Дяченко Б.І.
Місце мігрантів у структурі сучасного ринку праці 64

Лавренюк Є.С.
Роль держави у розвитку соціальної інфраструктури села.....71

Варцаба В.І., Мікловда В.В.
Макроекономічні інструменти розвитку суб'єктів малого підприємництва 75

Розділ 3 **МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА** 80

Балян А. В.
Форми та механізми активізації єврорегіонального транскордонного співробітництва України та держав Центральної Європи 80

Розділ 5 **ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА** 193

Височанський В. Ю.
Хедж-фонди: проблеми та перспективи розвитку 193

Олійник Д. І.
Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності (на прикладі галузі зв'язку).....200

Вовна Н. І.
Теоретична концептуалізація доходів місцевих бюджетів 205

Розділ 6 **БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І АУДИТ**.....211

Базась М.Ф.
Внутрішньогосподарський (управлінський) облік витрат на виробництво 211

Іванечко Ю.М., Данькін Й.Я.
Методика аналізу затрат на реконструкцію і модернізацію об'єктів основних засобів для оцінки ефективності інвестиційних проектів в установах водоканалізаційного господарства.....214

Недошитко О.І., Остап'юк М.Я.
Аудит витрат на поліпшення основних фондів в податкових розрахунках.....220

Поторій Т.П.
Проблемні аспекти використання ваучера в роботі туроператорів та турагентів.....224

Шуліко А.О.
Товарні біржі: правовий статус, особливості обліку доходів, витрат та фінансових результатів.....230

Желюк Л.О., Желюк Т.Л.
Інноваційні підходи до розвитку контрольно-ревізійної системи України.....235

Яцишин Н.З., Вакаров В.М.
Методика дослідження аудиторського ризику при плануванні аудиту.....244

SUMMARY.....251

11. Управлінський облік: Навч. посібник/ За ред. А.Д. Шеремета. – М.: РБК_Пресс, 1999. – 512с.
12. Пушкар М.С. Контролінг: монографія. -Тернопіль, 1997. - 146с
13. Управлінський облік: Навч.-мед.посіб.для самомтіного вивчення дисципліни/ За ред. В.М. Добро вольського.-К.: КНЕУ,-- 2003.—235с.
14. Фольмут Х. Инструменты контролинга от А до Я. -М.: Финансы и статистика, 2001. - 288с
15. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга: Пер. с нем. /Подред. и с предисл. АЛ. Турчака, Л.Г.Головача, М.Л.Лукашевича.— М.: Финансы и статистика, 1997. — 800с.
16. Палий В.Ф. Основы калькулирования. – М.: Финансы и статистика, 1987
17. Вахрушина М.А. Бухгалтерский управленческий учет. – М.: Финстатинформ, 1999
18. Карпова Т.П. Основы управленческого учета. – М.: Инфра-М, 1997
19. С.Ф. Голов. Управлінський облік. Підручник. – К.: Лібра, 2003
20. Карпова Т.П. Управленческий учет: Учебник для вузов. –М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998
21. Домбровський В.М., Гнилицька Л.В., Коршикова Р.С. Управлінський облік: Навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни/ За ред. В.М. Добро вольського.-К.: КНЕУ,-- 2003.—235с.
22. Бахрушина М.А. Бухгалтерский управленческий учет: учеб. пособ./ ВЗФЭИ. – М. ЗАО «Финстатинформ», 1999.
23. Мельник В.М. Основи економічного аналізу6 короткий теоретико-методологічний курс. – Навч. посібник – К,: «Кондор», 2003.
24. Курс економічного аналізу/ Прокопенко І.Ф. та ін. –Х.: Легас, 2004.
25. Новодворский В.Д. Бухгалтерский учет в системе управления. – М.: 1979.
26. Калина А.В., Конева М.И., Ященко В.А. Современный экономический анализ и прогнозирование: Учебно-методическое пособие. – 3-е изд., перераб. и доп. – К.: МАУП, 2004.

УДК: 657

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ЗАТРАТ НА РЕКОНСТРУКЦІЮ І МОДЕРНІЗАЦІЮ ОБ'ЄКТІВ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В УСТАНОВАХ ВОДОКАНАЛІЗАЦІЙНОГО ГОСПОДАРСТВА

Ю.М. Іванечко
Й.Я. Даньків

Проблеми у належному водопостачанні. Низька якість послуг установ водоканалізаційного господарства обумовлена зношеністю основних засобів. Вирішити цю проблему лише підвищенням тарифів на послуги, на нашу думку, не можливо. Актуальність статті полягає у розв'язанні проблем установ водоканалізаційного господарства через залучення інвестицій, які потребують правильної їх оцінки, а отже, і вибору оптимального варіанта того чи іншого інвестиційного проекту. Нами розглядаються вітчизняні методи оцінки інвестицій, що грунтуються на простих та зрозумілих формулах. Застосування однієї або одночасно кількох розглянутих в статті методик дозволить адміністративно-управлінському апарату прийняти зважене, правильне та економічно ефективне рішення, що дозволить з мінімальними витратами переобладнати водоканалізаційну систему, а разом з цим підвищити якість послуг.
Кількість бібліографічних посилань – 5; мова українська.

Ключові слова: *оцінка ефективності інвестиційних проектів, фінансова ефективність, бюджетна ефективність, економічна ефективність, строк окупності інвестицій, норма прибутку на капітал.*

ВСТУП

Постановка проблеми в загальному вигляді. Завдання методики аналізу затрат на реконструкцію і модернізацію об'єктів основних засобів – забезпечити управлінський персонал відповідними показниками для оцінки ефективності інвестиційних проектів, пов'язаних із відновленням таких об'єктів.

Прийняттю будь-якого ефективного рішення передує його обгрунтування, яке базується, як правило, на аналітичних процедурах. Важливість і склад аналітичних процедур виходять за межі

Іванечко Юрій Мирославович - викладач кафедри обліку і контролю фінансово-господарської діяльності Тернопільського державного економічного університету,
Даньків Йосип Якимович - завідувач кафедри обліку та аудиту Ужгородського національного університету

звичайних розрахунків і безсистемно відібраних аналітичних показників. Обмежитися лише визначенням показників ще не означає прийняти ефективне рішення. Для ефективності оцінки прийняття відповідного рішення необхідно творчо підходити до формулювання конструктивних висновків, у відповідності до типової методики аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У вітчизняній теорії і практиці питання оцінки ефективності капітальних вкладень вивчені доволі добре. Існує багато методик їх оцінки, основні з *них побудовані шляхом* визначення частки прибутку на вкладені кошти і розрахунку строку окупності проектів. Методи аналізу затрат на реконструкцію і модернізацію об'єктів основних засобів знаходять своє відображення у працях Бутинця Ф.Ф., Голова С.Ф., Завгороднього В.П., Кузмінського А.М., Линника В.Г., Литвина Б.М., Литвина Ю.Я., Сопка В.В., Усача Б.Ф., Чумаченка Н.Г. та інших вітчизняних науковців. В зарубіжній економічній літературі відносно цих питань найбільшого поширення отримали методи оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів, побудованих на дисконтуванні. Зокрема, проблеми вибору оптимального методу оцінки ефективності інвестиційних проектів, знайшли свої відгуки серед зарубіжних учених – Аксененка А.Ф., Ластовецкого В.Е., К. Друрі, Р. Ентоні тощо.

Підприємства не здатні лише за рахунок власних обігових коштів вирішити назрілі проблеми із капітальньного відновлення основних засобів. *Крім цього, не завжди є можливості* капіталізувати частину обігових коштів, шляхом створення відповідних фондів відновлення. Для вирішення цих проблем підприємства змушені залучати додаткові фінансові інвестиції. Відповідно, виникає необхідність із правильної оцінки інвестиційних проектів. Власне, недосконаліть кожного з методів аналізу затрат на реконструкцію і модернізацію об'єктів основних засобів, як основи для оцінки ефективності інвестиційних проектів, спонукають глибше дослідити дану проблему, визначити сильні і слабкі сторони кожного з методів.

Постановка завдання дослідження. Наше дослідження спрямовано на теоретичне обгрунтування впливу різних методик аналізу затрат на реконструкцію і модернізацію об'єктів основних засобів для оцінки ефективності інвестиційних проектів в установах водоканалізаційного господарства.

1 ПОКАЗНИКИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Головною інформаційною базою для аналізу ефективності капітальних вкладень в реконструкцію і модернізацію є зведений бюджет (кошторис) та показники наведені в технічно-економічній частині інвестиційного проекту.

Завданнями аналізу ефективності капітальних вкладень в реконструкцію і модернізацію основних засобів установ водоканалізаційного господарства є:

— визначення витрат, пов'язаних з нарощуванням виробничих можливостей;

— визначення витрат, які не покращують затверджені нормативні показники використання об'єктів основних засобів після реконструкції і модернізації;

— виявлення причин, які спричинили відхилення витрат по об'єктах і видах робіт у співставленні з нормами та аналогами;

— оцінка ефективності капітальних вкладень і доцільності здійснення витрат за проектами реконструкції, модернізації.

Виконання перших трьох завдань аналізу досягається шляхом застосування методики, аналогічній методиці аналізу витрат на всі види ремонту. Для оцінки ефективності інвестиційних проектів існують дещо інші методики.

Для оцінки ефективності інвестиційних проектів необхідно розрізняти наступні показники:

1. Показники комерційної (фінансової) ефективності, що враховують фінансові наслідки реалізації проекту для його безпосередніх учасників.

2. Показники бюджетної ефективності, що відображають наслідки впровадження інвестиційного проекту на державний, місцевий і регіональний бюджети.

3. Показники економічної ефективності, що відображають витрати і результати по проекту, які враховують як інтереси його учасників, так й інтереси країни, регіону або міста.

Оцінка витрат і результатів реалізації інвестиційного проекту здійснюється за розрахунковий період, який визначається із врахуванням:

– періоду створення, експлуатації і ліквідації об'єкта;

– нормативного терміну експлуатації технологічного устаткування;

– досягнення намічених показників ефективності (прибутку, доходу, норми прибутку на капітал).

Розрахунковий період вимірюється кількістю кроків розрахунку. Кроком розрахунку може бути місяць, квартал, рік.

Усі витрати, пов'язані з реалізацією інвестиційного проекту, підрозділяються на первинні (однотермінові), поточні і ліквідаційні, які виникають відповідно на стадіях:

– науково-дослідній, будівельній і підготовки виробництва;

– функціонування (експлуатації) інвестиційного проекту;

– ліквідації інвестиційного проекту.

При вартісній оцінці результатів і витрат реалізації проекту можуть використовуватись базові, світові, прогнозовані і розрахункові ціни.

Під базовою ціною розуміють ціну, яка склалася в народному господарстві на певний момент часу. Базова ціна вважається незмінною на протязі всього розрахункового періоду. Визначення ефективності інвестиційного проекту в базових цінах проводиться, як правило, на попередньому етапі технічно-економічних досліджень. На стадії технічно-економічного обґрунтування інвестиційного проекту використовуються як базові, так і прогнозовані ціни.

Прогнозована ціна визначається шляхом множення базової ціни на індекс можливої зміни цін в кінці розрахункового кроку. За проектами, розробленими на замовлення органів державного (місцевого) управління, значення індексів зміни цін на окремі види продукції та ресурсів встановлюються в завданні на проектування у відповідності з прогнозами Міністерства економіки України.

Розрахункові ціни використовуються для розрахунку зведених показників ефективності, якщо результати і витрати, зазначені в прогнозованих цінах. Це необхідно для того, щоб забезпечити порівняння результатів, отриманих при різних рівнях інфляції. Розрахункові ціни визначаються за допомогою дефлюючого множника, який відповідає індексу загальної інфляції. Розрахункові ціни визначаються в певний момент часу (момент, який передує початку реалізації інвестиційного проекту).

Базові, прогнозовані і розрахункові ціни можуть відображатись як в гривнях, так і в стійкій валюті. В останньому випадку буде вважатись, що розрахунок ефективності інвестиційного проекту здійснено в світових цінах.

Для оцінки ефективності інвестиційного проекту порівняння різночасових показників здійснюється шляхом доведення (дисконтування) їх до початкового часу – часу впровадження проекту. Для цього використовується норма дисконту (Нд), що дорівнює прийнятній для інвестора нормі доходу на капітал. Технічно, доведення до початкового (базового) моменту понесення витрат, результатів і ефектів, яка мають місце на т-ому кроці розрахунку зручно проводити шляхом їх множення на коефіцієнт дисконтування (Кд), який визначається за формулою:

$$Кд = 1 / (1+Нд)^{т} \qquad (1)$$

Комерційна (фінансова) ефективність. При розрахунку комерційної ефективності в якості ефекту виступає потік реальних коштів. При впровадженні інвестиційного проекту виділяють три види діяльності: інвестиційну, операційну, фінансову. В межах кожного виду діяльності виникає прихід Пі(т) і розхід Рі(т) грошових коштів. Потоком реальних коштів (ПР(т)) називається різниця між приходом та розходом грошових коштів від інвестиційної і операційної діяльності в кожному періоді впровадження проекту:

$$ПР(т) = [П_1(т) - Р_1(т)] + [П_2(т) - Р_2(т)] = ПР_1(т) + ПР_2(т) \qquad (2)$$

Сальдо реальних коштів С(т) – це різниця між приходом та розходом грошових коштів від усіх трьох видів діяльності на кожному кроці розрахунку:

$$С(т) = \sum_{i=1}^{3} [Пі(т) - Рі(т)] = ПР_1(т) + ПР_2(т) + ПР_3(т) \qquad (3)$$

Прихід реальних коштів використовується в подальшому для розрахунку показників ефективності інвестиційного проекту: чистого дисконтованого доходу, індексу доходності, строку окупності, внутрішньої норми доходності та інших.

Необхідним критерієм прийняття інвестиційного проекту являється позитивне сальдо реальних коштів в будь-якому часовому інтервалі, де даний учасник здійснює витрати та отримує доходи. Негативне сальдо реальних коштів свідчить про необхідність залучення додаткових власних або позичкових коштів.

Бюджетна ефективність. Показники бюджетної ефективності відображають вплив результатів реалізації інвестиційного проекту на доходи та витрати відповідного бюджету. Основним показником бюджетної ефективності є бюджетний ефект (Бт). Він визначається як перевищення доходів відповідного бюджету (Дт) над видатками (Вт) пов'язаних з впровадженням інвестиційного проекту:

$$Бт = Дт - Вт \qquad (4)$$

Інтегральний бюджетний ефект розраховується як сума дисконтованих річних бюджетних ефектів за весь термін реалізації інвестиційного проекту або як перевищення інтегральних доходів бюджету над інтегральними бюджетними витратами.

На основі показників річного бюджетного ефекту розраховуються такі показники, як строк окупності бюджетних витрат і міра участі держави

(регіону, міста) в реалізації інвестиційного проекту.

Показник бюджетного ефекту відображає лише ту частину ефекту, яка надходить у бюджет. Друга частина ефекту поступає у розпорядження інвесторів і організацій, що впроваджують інвестиційний проект. Вона характеризується показниками комерційної (фінансової) ефективності. Тому поряд з показниками комерційної і бюджетної ефективності необхідно визначати показники економічної ефективності інвестиційного проекту в господарській системі.

Економічна ефективність. Показники економічної (народногосподарської) ефективності характеризують ефективність інвестиційного проекту з точки зору інтересів економіки країни в цілому. Економічна ефективність відображає інтегральний (загальний) ефект в цілому по країні, що включає ефект організації, яка реалізує проект і бюджетний ефект.

Вибір найкращого з проектів, в реалізації яких приймає участь держава (регіон, місто) проводиться за найбільшим значенням показника інтегрального економічного ефекту.

При розрахунку показників економічної ефективності в склад результатів від реалізації проекту включаються:

- виробничі результати (виручка від реалізації на внутрішньому та зовнішньому ринку усієї виробленої продукції);
- соціальні та екологічні результати, розраховані, виходячи із спільної взаємодії всіх учасників проекту на соціальну та екологічну ситуацію в державі (регіоні, місті);
- прямі фінансові результати (прибуток, податки, амортизація тощо).

Соціальні, політичні, екологічні та інші результати, які не підлягають вартісній оцінці, розглядаються як додаткові показники економічної ефективності і враховуються при прийнятті рішення про реалізацію інвестиційного проекту.

Пропонована методика оцінки інвестиційних проектів на реконструкцію і модернізацію включає:

- аналіз загальної (абсолютної) ефективності інвестиційних проектів;
- аналіз впливу факторів ризику і невизначеності на ефективність інвестиційних проектів.

Аналіз загальної (абсолютної) ефективності капітальних вкладень проводиться на основі розрахунку узагальнюючих показників, представлених у таблиці 1.

Таблиця 1 **Економічні показники, які визначають загальну (абсолютну) ефективність інвестицій по реконструкції і модернізації основних засобів.**

Показники ефективності	Формули розрахунку	Розшифровка формул
1. Коефіцієнт загальної (абсолютної) ефективності	$E_з = ПП / З$	ПП – приріст прибутку; З – затрати проекту
2. Коефіцієнт інвестицій при зниженні собівартості	$E_с = (C_1 - C_2) / З$	C_1 і C_2 – собівартість продукції, робіт, послуг до і після проведення реконструкції і модернізації
3. Строк окупності інвестиційних проектів по прибутку	$T_о = З / ПП$ $T_о = З / (C_1 - C_2)$	
4. Ефективність прискорення введення в дію об'єктів реконструкції (модернізації)	$E_п = E_н * З * (T_н - T_ф)$	$E_н$ – нормативний коефіцієнт ефективності; $T_н$ і $T_ф$ – нормативний і фактичний строк проведення робіт

2 МЕТОДИ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Розрахунок показників, відображених в таблиці 1, здійснюється вітчизняними методами аналізу, які не включають дисконтування:

- метод, побудований на розрахунку строку окупності інвестицій;
- метод, побудований на визначенні норми прибутку на капітал.

Строк окупності інвестицій – це період часу, що необхідний для повернення вкладеної грошової суми (без дисконтування). По-іншому можна сказати, що строк окупності інвестицій – це період часу, за який доходи покривають одномоментні витрати на реалізацію інвестиційних проектів. Цей період необхідно порівнювати з тим, який керівництво організації вважає економічно обгрунтованим.

Критерієм необхідності реалізації інвестиційного проекту є термін окупності інвестиційного проекту, який менший в порівнянні з економічно обгрунтованим строком його окупності. Строк окупності інвестиційного проекту може бути визначений на підставі однієї з наступних формул:

$$T = K / (P_ч + A) \text{ або } T = K / \sum (P_{чі} + A_і), \quad (5)$$

де Т – строк окупності інвестиційного проекту, років;

К – повна сума витрат на реалізацію інвестиційного проекту, в т.ч. витрати на науково-дослідні роботи, дослідно-технічні тощо, гривень;

$P_ч$ – чистий прибуток в перший рік реалізації інвестиційного проекту у випадку рівномірного надходження доходів на протязі всього періоду окупності, гривень. При цьому чистий прибуток визначається як добуток прибутку за один рік реалізації інвестиційного проекту на різницю між 1 та нормою податку на прибуток;

А – амортизаційні відрахування на повне відновлення в розрахунку на рік реалізації інвестиційного проекту при рівномірному поступленні доходів за весь період окупності, гривень;

$P_{чі}$ – чисті прибутки в і-ому році реалізації інвестиційного проекту у випадку нерівномірного надходження доходів на протязі всього періоду окупності, гривень;

$A_і$ – амортизаційні відрахування на повне відновлення в розрахунку на і-ий рік реалізації інвестиційного проекту при нерівномірному поступленні доходів за весь період окупності, гривень.

Цей метод визначення окупності інвестицій, на наш погляд, має наступні переваги:

- простий в застосуванні;
- побудований на аналізі економічно обгрунтованого строку використання інвестиційного проекту;
- відсутність методу дисконтування, що дозволяє розглядати грошові потоки в тандемі з даними бухгалтерського обліку;
- наявність ризику, який визначається лише терміном існування проекту.

Під час застосування цього методу необхідно враховувати, що інвестиції принесуть вищий прибуток, при максимально короткому періоді окупності. Тому керівництво організації, яке приймає рішення по реалізації інвестиційних проектів, повинно враховувати, на нашу думку, як економічно виправданий строк окупності інвестицій, так і загальний час корисного використання інвестиційного проекту. Врахування цього фактору дозволить підвищити привабливість інвестицій. Відповідно, керівництво організації повинно мати вичерпну інформацію про загальну тривалість функціонування аналогічних інвестиційних проектів або інформацію про строки корисного використання техніки і технологій, що замінюється.

Недоліки цього методу полягають в наступному:

1. Цей метод не враховує доходи, які отримає організація після завершення економічно обгрунтованого строку окупності.

2. При використанні цього методу не враховується фактор часу, тобто часовий аспект вартості грошей, за якого доходи і витрати, пов'язані із використанням інвестиційного проекту, зіставляються шляхом дисконтування.

На нашу думку, головний недолік методу оцінки ефективності інвестиційних проектів, виходячи із строку їх окупності, полягає в суб'єктивності підходу керівників організацій або інвесторів до визначення економічно виправданого періоду окупності інвестиційного проекту. Наприклад, один з інвесторів може вимагати встановити економічно виправданий строк окупності інвестиційного проекту в 5 років, а інший – вважатиме за необхідне виділити фінансові ресурси на реалізацію інвестиційного проекту лише в тому випадку, якщо строк окупності не перевищує 3 років.

На нашу думку, викладений підхід до визначення головного критеріального показника – економічно виправданого строку окупності інвестиційного проекту – може призвести до того, що будуть реалізовані не самі ефективні із інвестиційних проектів.

Для того, щоб уникнути помилок під час вибору інвестиційних проектів, доцільно поряд з метод, побудованим на розрахунку строків окупності інвестицій, для оцінки інвестиційних проектів використовувати методи оцінки визначення норми прибутку на капітал.

Сутність цього методу полягає у визначенні співвідношення між доходом від реалізації інвестиційного проекту і вкладеним капіталом (інвестиціями на реалізацію проекту), або у визначенні відсотка прибутку на капітал.

Як правило, розрахунок норми прибутку на капітал може проводитися двома способами.

За умов використання першого методу, при розрахунку норми прибутку на капітал виходять із загальної суми первинно вкладеного капіталу, який складається із витрат на реконструкцію і модернізацію основних засобів і збільшення оборотного капіталу, необхідного для реалізації інвестицій.

При використанні другого методу, визначається середній розмір вкладеного капіталу на протязі всього строку дії інвестиційного проекту. В цьому випадку враховується скорочення капіталовкладень в основні засоби до

їх залишкової вартості. Тому для розрахунку норми прибутку на капітал можна використовувати наступну формулу:

$$H_{пк} = \frac{\sum Д}{T} : (K + K - З) : 2 * 100 \quad (6)$$

де, $H_{пк}$ – норма прибутку на капітал, %;

∑Д – сума річних доходів за весь термін використання інвестиційного проекту, грн.;

Т – строк використання інвестиційного проекту, років;

К – первинні вкладення на реалізацію інвестиційного проекту, грн.;

З – сума зносу основних засобів, які включені в первинні вкладення, за весь термін використання проекту, грн.

Можна виділити наступні недоліки показника норми прибутку на капітал:

1. Не враховує різну вартість грошей (прибутку) в залежності від часу їх отримання. Середній прибуток розраховується за весь період використання інвестиційного проекту. Однак, одна грошова одиниця прибутку, отримана в 2004 році, суттєво відрізнятиметься по вартості (із врахуванням дисконтування) від однієї грошової одиниці прибутку, отриманої, наприклад, в 2007 році.

2. При використанні цього методу первинна вартість інвестицій і їх залишкова вартість розраховуються як середня. Показник середньої інвестиційної вартості буде змінюватися в залежності від норми щорічної амортизації.

3. Для прийняття остаточного рішення про доцільність реалізації інвестиційного проекту слід здійснити групування капіталовкладень в залежності від їх цілей та спрямування, в зв'язку із розбіжностями очікуваної норми прибутку на капітал.

В установах водоканалізаційного господарства можна виділити наступні основні цілі капітальних вкладень в реконструкцію і модернізацію:

- підвищення технічного рівня, скорочення поточних витрат за умови збереження досягнутого об'єму виробництва;
- приріст потужностей та збільшення обсягу надання послуг;
- підвищення якості послуг.

Таким чином, для прийняття рішення про доцільність залучення інвестиційних проектів важливо вирішити питання цілей, які ставить організація та цілей, які ставить інвестор.

ВИСНОВКИ

Подальші дослідження в пошуку найбільш ефективного методу оцінки ефективності інвестиційних проектів в установах водоканалізаційного господарства залишаються актуальними. Сучасна водоканалізаційна система України потребує суттєвої реконструкції, а у випадку вироблення стратегії на майбутнє держави – модернізації основних фондів такого роду установ.

За результатами розглянутих методів аналізу затрат на реконструкцію і модернізацію об'єктів основних засобів для оцінки ефективності інвестиційних проектів в установах водоканалізаційного господарства, можна стверджувати, що кожен з них має свої переваги та свої недоліки. Крім того, керівництво не повинно обмежуватися лише вітчизняними методами оцінки інвестицій (при всій їх простоті та зрозумілості) – необхідно досліджувати та впроваджувати нові методики, особливо ті, які побудовані на дисконтуванні: метод чистої дисконтованої вартості, метод ануїтету, метод рентабельності, метод внутрішньої норми прибутку тощо.

Перспективи та необхідність подальших розвідок. Дослідження вище перелічених методів оцінки інвестицій отримують, на сьогодні, велику популярність і потребують їх подальшого наукового та практичного обґрунтування щодо застосування у фінансово-господарській діяльності українських підприємств. Така нагальність їх подальшого розвитку пов'язана з тим, що іноземний інвестор, як правило, проводить оцінку ефективності інвестиційних проектів саме за методами побудованими на дисконтуванні.

Таким чином, досліджені у статті питання є доволі актуальними, хоча в цьому плані залишається і ряд невирішених проблемних моментів. З метою вдосконалення практики прийняття ефективних управлінських рішень в частині оцінки інвестиційних проектів, необхідно зважено на науковому рівні підходити до вивчення методики їх оцінки. Звичайно, остаточне рішення про вибір тієї чи іншої методики, управлінський апарат повинен приймати самостійно, на підставі не лише розрахованих показників, а й набутого досвіду у цій галузі економіки, аналізу мети та завдань, які ставляться перед залученням інвестицій. Науковці ж повинні дати можливість в повному обсязі ознайомитися практикам з усіма методиками оцінки залучених інвестицій, чим і сприятимуть прийняттю ефективного управлінського рішення.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Йоширо Кимизука Учет затрат и калькулирование себестоимости в Японии // Бухгалтерский учет. – М., 1997. – № 10. – с. 82-83;

2. Литвин Ю.Я., Олійник В.М. Прогресивні методи обліку витрат на виробництво (вітчизняні і зарубіжні). – Тернопіль: Збруч, 1995. – 218 с.;
3. Николаева С.А. Формирование себестоимости в современных условиях // Бухгалтерский учет. – М., 1997. – № 11. – с. 60-64;
4. Сопко В.В. Основи побудови внутрішньогосподарського (управлінського) обліку затрат і діяльності (контролінг) // Бухгалтерський облік і аудит. – 1996. - № 8. – с. 4-14;
5. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський облік на підприємствах України з різними формами власності: навч.-метод. посібник – 3-те вид., доп. і перероб. – К.: А.С.К., 1998. – с. 337-339.

УДК 657.6.446

АУДИТ ВИТРАТ НА ПОЛІПШЕННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ В ПОДАТКОВИХ РОЗРАХУНКАХ

О.І. Недошитко
М.Я. Остап'юк

Автором розглянуто особливості методики відображення витрат на поліпшення основних фондів в складі валових витрат та їх розподілу між групами основних фондів в податкових розрахунках. Особливу увагу звернуто на проблемні аспекти аудиту податкових розрахунків витрат на поліпшення основних фондів, зокрема, масштабу періоду розподілу витрат на поліпшення основних фондів, періоду зміни балансової вартості основних фондів на величину ремонтних витрат, що розподіляються, а також поняття фактично понесених витрат на поліпшення основних фондів.
Кількість бібліографічних посилань – 4; мова українська.

Ключові слова: *податкові розрахунки, основні фонди, ремонт, витрати на поліпшення, розподіл, період розподілу, фактично понесені витрати.*

ВСТУП

Постановка проблеми в загальному вигляді. Завдання податкових розрахунків – забезпечити формування повної та достовірної інформації про порядок відображення в обліку операцій, з метою їх оподаткування, контролю за правильністю розрахунку, повнотою та своєчасністю сплати податків та інших обов'язкових платежів до бюджетів відповідного рівня. Об'єктом оподаткування податком на прибуток є оподатковуваний прибуток, який визначається шляхом зменшення суми скоригованого валового доходу звітного періоду на суму валових витрат платника податку та суму амортизаційних відрахувань. Під терміном "амортизація" основних фондів і нематеріальних активів в податковому законодавстві розуміється поступове віднесення витрат на їх придбання, виготовлення або поліпшення, на зменшення скоригованого прибутку платника податку у межах норм амортизаційних відрахувань. Основні фонди в структурі майна підприємства займають, як правило, основну питому вагу. Відповідно чим більша вартість виробничих основних фондів, тим більша сума нарахованої амортизації, і тим менший оподатковуваний прибуток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У вітчизняній науковій думці проблеми податкових розрахунків по операціях з основними фондами залишаються мало дослідженими і знаходять своє відображення в працях Малишкіна О.І., Ф.Ф. Бутинця, Кондзелки М., Панченка В.М., Мниха Є.В., Бондаря О.В. та інших науковців. Питання, що обговорюються на науково-практичних конференціях та публікуються в наукових статтях, є досить поверхневими та не вирішують існуючих непорозумінь.

Суб'єкти господарювання несуть значні витрати як на підтримання основних фондів в належному стані (поточний та капітальний ремонт), так і на їх вдосконалення з метою підвищення техніко-експлуатаційних характеристик (модернізація, реконструкція, дообладнання і т.п.).

Методика обліку витрат на поліпшення основних фондів, запропонована податковим законодавством, має багато неврегульованих практичних аспектів, які потребують нагального вирішення.

Недошитко Олег Іванович - викладач кафедри обліку і контролю фінансово-господарської діяльності Тернопільського державного економічного університету
Остап'юк Мирослав Ярославович – к.е.н., проф. кафедри обліку і контролю фінансово-господарської діяльності Тернопільського державного економічного університету та кафедри обліку та аудиту УжНУ

Збірник наукових праць

НАУКОВИЙ ВІСНИК

УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія Економіка

ВИПУСК 17

2005

Редактор випуску: *Василь МІКЛОВДА*

Відповідальні за випуск: *Василь МІКЛОВДА,*
Світлана СЛАВА

Організаційно-технічна допомога: *Вікторія МЕДВІДЬ*

Коректор: *Ганна СТАНКОВА*

Верстка: *Олександр ДАНКО*

Оригінал-макет виготовлено у Закарпатському регіональному центрі соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України

Підписано до друку 20.09.2005 р. Формат 60x84/8. Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура Тігпеа Мелу Котап. Тираж 150 прим.

Підприємство "ЛІРА"
88000, м.Ужгород, вул. Митрака, 25. Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ЗТ № 8 від 4 грудня 2000 року.